

Зруйновані храми у 20 ст. Івано-Франківська область.¹

1. с. Угорники Івано-Франківської міської ради.

Дерев'яний храм св. Георгія УГКЦ, 1825 року будівництва.

13 грудня 1974 р. згорів за нез'ясованих обставин.

11.12.1994 р., відбудована на тому самому місці, як храм св. Юрія УГКЦ.

Література: Арсенич П., Олійник М. Угорники коло Станиславова (Івано-Франківська). – Івано-Франківська: Тіповіт, 2005. – С. 110, 117.

Богородчанський район

2. с. Іваніківка

Дерев'яний храм св. Архангела Михаїла УГКЦ, 1880 р. б.

В роки розгулу войовничого атеїзму знятий з реєстрації. В кін. 1970-х рр. церкву зачепили тросом і потяли трактором. Від цього центральний купол похилився і церква почала руйнуватися.

В 1985 р., через аварійний стан, церкву розібрали.

В 1990 р. відбудована на тому самому місці, як храм св. Архангела Михаїла УАПЦ.

Література: Звід пам'яток Івано-Франківської області. Богородчанський район. – Івано-Франківськ: Лілея НВ, 2008. – С. 25.

3. с. Монастирчани

Дерев'яний храм св. Дмитрія УГКЦ, 1826 р. б.

Згоріла.

В 1993 р. відбудована на тому самому місці, як церква св. Дмитрія УАПЦ.

Література: Звід пам'яток Івано-Франківської області. Богородчанський район. – Івано-Франківськ: Лілея НВ, 2008. – С. 210.

Галицький район

4. с. Вікторів (горішній)

Дерев'яний храм Собору Пречистої Діви Марії УГКЦ, 1839 р. б.

В 1961 р. роки розгулу войовничого атеїзму, знятий з реєстрації.

В 1965 р., за вказівкою райкому партії, церкву зруйнували трактором.

В 1994 р. відбудована на тому самому місці, як церква Покрови Пресвятої Богородиці УГКЦ.

Література: Арсенич П. Вікторів // Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – С. 169.

---

¹ У перелік не включені церкви, які згоріли в роки німецько-радянської війни

5. с. Ганнівці

Дерев'яний храм св. Михаїла УГКЦ, 1888 р. б.

В 1962 р., в роки розгулу войовничого атеїзму, знятий з реєстрації.

В 1980-х рр. церква була спалена громадою села на знак протесту проти того, щоб споруду розібрали на будівельний матеріал.

В 1990 р. відбудована як церква св. Дмитрія УГКЦ.

Література: Гандзюк Р. Ганнівці // Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – С. 231.

6. с. Залуква

Дерев'яний храм св. апостолів Петра і Павла УГКЦ, 1800 р. б.

В 1962 р., роки розгулу войовничого атеїзму, знятий з реєстрації. Використовувався під колгоспний склад. Без належного догляду церква почала руйнуватися і через аварійний стан її розібрали.

В 1991 р. відбудована на тому самому місці, як церква св. апостолів Петра і Павла УГКЦ.

Література: Арсенич П., Олійник М., Федунків З. Залуква // Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – С. 324.

7. с. Колодіїв

Дерев'яний храм св. Архистратига Михаїла УГКЦ, 1869 р. б.

19 лютого 1949 р., у відплату за допомогу ОУН, спалена червонопагонниками дощенту.

В 1991 р. відбудована на тому самому місці, як церква св. Архистратига Михаїла УГКЦ.

Література: Гандзюк Р. Колодіїв // Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – С. 351.

8. с. Кукільники

Дерев'яний храм Введення в храм Пречистої Діви Марії УГКЦ, 1718 р. б.

В 1960 р., роки розгулу войовничого атеїзму, знятий з реєстрації.

В 1960 р. розібраний як аварійний.

В 1992 р. відбудована на новому місці, як церква Успення Пресвятої Богородиці УГКЦ.

Література: Федунків З. Кукільники // Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – С. 436, 439.

9. с. Лани

Дерев'яний храм св. Георгія УГКЦ, 19 ст.

13 серпня 1961 р. згоріла за нез'ясованих обставин.

В 1992 р. відбудована на новому місці, як церква св. Юрія УГКЦ.

Література: Липай О. Лани // Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – С. 467, 471.

10. с. Медуха

Дерев'яний храм Перенесення мощей св. о. Миколая, 1864 р. б.

В 1963 р., роки розгулу войовничого атеїзму, знятий з реєстрації і переданий на баланс школи під склад.

В 1984 р. зруйнували, розвалили стіни і пограбували.

В 1991 р. відбудована, як церква Перенесення мощей св. о. Миколая УГКЦ.

Література: Арсенич П., Процак Р. Медуха // Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – С. 504.

11. с. Новий Мартинів

Дерев'яний храм св. Миколая УГКЦ, 1920 р. б.

В 1962 р., роки розгулу войовничого атеїзму, знятий з реєстрації і переданий на баланс місцевого колгоспу для переобладнання церкви під дитячий садок.

В 1996 р. відбудована на тому самому місці, як церква св. Миколая УГКЦ.

Література: Федунків З. Новий Мартинів // Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – С. 560.

12. с. Пукасівці

Дерев'яний храм Воскресіння Христового УГКЦ, 1912 р. б.

В 1961 р., роки розгулу войовничого атеїзму, знятий з реєстрації.

В 1962 р. розібрали на будівельний матеріал. Дерево використали під будівництво клубу в с. Бринь, а оцинковану бляху – для промислових потреб в Галичі.

В 1990 р. відбудована на тому самому місці, як церква Воскресіння Христового УГКЦ.

Література: Олійник М. Пукасівці // Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – С. 613, 615.

13. с. Різдвяни

Дерев'яний храм Вознесіння Христового УГКЦ, 1900 р. б.

В роки розгулу войовничого атеїзму знятий з реєстрації.

В 1984 р. розвалили бульдозером.

В 1994 р. відбудована на тому самому місці, як церква Вознесіння Христового УГКЦ.

Література: Арсенич П., Процак Р., Федунків З. Різдвяни // Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – С. 624.

14. с. Слобідка

Дерев'яний храм св. Миколая УГКЦ, 1924 р. б.

В 1963 р., роки розгулу войовничого атеїзму, знятий з реєстрації. Згодом церкву розібрали і використали як будівельний матеріал.

В 1990 р. відбудована на тому самому місці, як церква св. Миколая УГКЦ.

Гандзюк Р. Слобідка Більшівцівська // Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – С. 641.

15. с. Сокіл

Дерев'яний храм Положення Ризи Пресвятої Богородиці УГКЦ, 1935 р. б.

В роки розгулу войовничого атеїзму знятий з реєстрації. Використовувався під склад магазину. Без належного догляду церква почала руйнуватися.

В кін. 1980-х рр., через аварійний стан, церкву розібрали.

В 1994 р. відбудована на тому самому місці, як церква св. апостолів Петра і Павла УГКЦ.

Література: Федунків З. Сокіл // Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – С. 655.

16. с. Суботів

Дерев'яний храм Різдва Христового УГКЦ, 19 ст.

В 1962 р. церкву зруйнували, розтягнувши її трактором.

В 1997 р. відбудована на тому самому місці, як церква Різдва Христового УГКЦ.

Література: Федунків З. Суботів // Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. – С. 684.

Долинський район

17. с. Гошів, Ясна гора, чоловічий монастир Преображення Господа Нашого Ісуса Христа УГКЦ.

Церква Преображення Господнього, 1842 р. б.

Перша письмова згадка про село Гошів відноситься до 1464 р. Монастир, як місце поселення кількох ченців-пустельників, міг існувати значно раніше. У 1670-80-х рр. монастир перенесли на Ясну Гору.

В 1944 р., під час німецько-радянської війни, монастир зазнав руйнації, вціліла тільки стіна, на якій висіла чудотворна ікона Гошівської Божої Матері.

У 1950 р. монастир на Ясній горі припинив своє існування. Заарештовані були священники, монахи. Багато ікон, золотих і позолочених речей було вилучено. Саме у 1950-х рр. зникла чудотворна ікона Гошівської Божої Матері. Кажуть, що її вивезли або ж до Сибіру, або ж за кордон, але, донині монахи не можуть знайти оригінал ікони, її шати та корону. До 1978 р. в монастирі розміщувався дитячий будинок для дітей з особливими потребами, а церква використовувалася під склад. З 1978 по 1988 р. монастирські келії стали базою відпочинку ВО «Позитрон». Влітку 1988 р. монастир передали РПЦ і сюди переселилося кілька монахів з Почаєва. Почався терміновий ремонт монастиря й церкви. Така поспішність РПЦ викликала обурення місцевого населення, позаяк монастир ніколи не був православним. Почалося протистояння, яке тривало майже рік і закінчилося тим, що в грудні 1989 р. почаївські ченці вибрались, а монастир був повернутий його законним власникам – Чину Святого Василія Великого УГКЦ.

Найбільше руйнувань зазнала церква Преображення Господнього. Військові склади, школа-інтернат, які тут розміщались за комуністичної доби, перетворили храм у руїну. Відновити будівлю було майже неможливо. Допоміг у відбудові монастирської церкви єпископат м. Майнца (Німеччина), який прислав групу експертів під керівництвом доктора Шпендлера.

В 1996 р. відбулося освячення відбудованої церкви.

Література: Андрухів І. Цариця Карпатського краю. – Нарис історії Василянського чернецтва, монастиря та чудотворної ікони Матері Божої в Гошеві. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2002. – С. 23-40.

18. с. Вишків

Церква Покрови Пресвятої Богородиці, 1859 р. б.

Зруйнована більшовиками.

Відбудована 1992 на тому самому місці як храм Покрови Пресвятої Богородиці.

Література: Обереги нашої спадщини. – Долина, 2006. – С.77.

19. с. Гериня

Церква Вознесіння Христового УГКЦ, 1894 р. б.

Спалена енкаведистами у 1947.

Наприкінці 20 ст. відбудована на тому ж місці як храм Вознесіння Христового УГКЦ.

Література: Обереги нашої спадщини. – Долина, 2006. – С. 79.

20. Гошів

Церква св. Миколая УГКЦ, 1852 р. б.

У 1988 за вказівкою районної влади спалена.

Наприкінці 20 ст. відбудована як храм св. Миколая УГКЦ.

Література: Обереги нашої спадщини. – Долина, 2006. – С. 87.

21. с. Новичка

Церква св. Михаїла, 1832 р.б.

У 1958 знесена через аварійний стан.

Література: Обереги нашої спадщини. – Долина, 2006. – С. 115.

Надвірнянський район

21 а. Битків

21 а. Церква Успіння Пречистої Діви Марії УГКЦ, 1830 р.

У ніч з 27 на 28 червня 1966 р. церква згоріла. Битківчани вважають, що це був навмисний підпал. Всупереч забороні з боку влади, храм протягом двох місяців відбудували.

Література: ДАІФО Ф.Р-389сч,оп.2,спр.9. - С.1,2,3

21 б. Молодьків

Підпалена 5 лютого 1948р. невідомими особами

Література: ДАІФО Ф.Р- 389сч,оп.2, спр.22. (- С.81

21 б. с.Пнів

1944 р. згоріла в результаті військових дій

Література: ДАІФО Ф.Р- 389сч,оп.2, спр.34. - С52

Тисменицький район

22 . с. Побережжя

Храм Воскресіння Христового УГКЦ, 1818 р. б., відновлений в 1930 р.

Згоріла.

В 1989 р. відбудована на тому самому місці, як храм св. Миколая УГКЦ.

Джерела: Шематизмъ всего клира греко-католицкой епархіи Станиславівської. – Станиславів, 1935. – С. 63.

23. с. Рибне

Храм Собору Пресвятої Богородиці УГКЦ, 19 ст.

13 серпня 1965 р. церкву зруйнували.

В 1996 р. відбудована на тому самому місці як церква Собору Пресвятої Богородиці УГКЦ.

Джерела: Архів НРВ «Звід пам'яток...» // Тисменицький р-н. – Статті архітектура.

24. с. Погоня, чоловічий монастир Успіння Матері Божої ЧСВВ УГКЦ.

Церква Успення Пречистої Діви Марії, кін. 1930-х рр.

Василіанська чернеча обитель у Погоні має давню історію, яка сягає княжих часів. За переказами, саме тут, на місці перемоги русичів над половцями, князь Роман Мстиславич заснував монастир Святого Миколая. Під час одного із численних набігів татар у 1594 р. монастир зазнав великого спустошення. Його було відбудовано у 1634 р. завдяки фундації М. Потоцького.

У 1736 р. тут було збудовано нову муровану церкву Успення Пречистої Діви Марії.

Наступну церкву збудували в кін 1930-х рр. 29 березня 1946 р. василіанський монастир у Погоні було ліквідовано. У чернечих келіях розмістили військовий гарнізон, згодом тут був інтернат для розумово відсталих дітей. Церкву Успення Пречистої Діви Марії, доведену до руїни, остаточно знищили 1950 р. Іконостас і вівтарі, а також чудотворну ікону Божої Матері було перенесено до сусіднього села Пшеничники.

В 1992 р. василіанська обитель у Погоні була відновлена.

Чудотворну ікону, зважаючи на її історичну цінність, атеїсти хотіли відправити у Москву, як експонат для одного з музеїв. Але їм до рук потрапила тільки копія. Багато років Погінську ікону переховували люди з різних сіл. 6 березня 2001 р. ікона була віднайдена. Спеціалісти інституту «Укрзахідпроектреставрація» датують ікону сер. 17ст.

Тлумацький район

25. с. Гостів

Дерев'яний храм св. Георгія УГКЦ, 1778 р. б.

У грудні 1969 р. знятий з реєстрації.

Згідно рішення № 8 від 22.06.1982 р. комітету у справах релігії церкву 13 травня 1983 р. за допомогою крана і трактора місцева влада привселюдно зруйнувала.

В 1991 р. відбудована на тому самому місці, як церква св. Юрія Переможця УГКЦ.

Джерела: Архів НРВ «Звід пам'яток...». – Тлумацький район. – Гостів. – Арк. 6.

26. с. Підвербці

Дерев'яний храм Воскресіння Христового, 1946 р. б.

У 1970-х рр. знятий з реєстрації. Без належного догляду церква почала руйнуватися і через аварійний стан її розібрали в 1989 р.

В 1991 р. відбудована як церква Воскресіння Христового УАПЦ.

Джерела: Архів НРВ «Звід пам'яток...». – Тлумацький район. – Підвербці. – Арк. 1.